... pre občanov obce Vidiná

Vidinské noviny

ročník XIV | február 2020 | číslo 1 | zadarmo

Aké boli Vidinské Vianoce?

Na kultúrno-spoločenských podujatiach počas Vianoc sme si ešte viac uvedomili, čo všetko v našej obci máme. Stalo sa tradíciou, že v programe *Posolstvo Vianoc* nám atmosféru sviatkov priblížia a spríjemnia domáce súbory. Silné emócie priniesli aj nevidiaci umelci na Vianočnom koncerte. Na Štefana v kostolíku nás potešili svojím vystúpením Vidovenky, Konôpka a Matúško Pauer. Tak, ako býva zvykom, medzi sviatkami patril jeden večer Štefanskej zábave. Na túto akciu chodievajú aj mladí z Lučenca, preto sú už v deň zábavy vstupenky vypredané.

Text a foto: Miroslav Janšto

FAŠIANGOVÁ ZÁBAVA viac str. 8

Sobota 8.2.2020 Kultúrny dom vo Vidinej
Fašiangy vo Vidinej – karneval, ochutnávka zabíjačkových špecialít, **večerná zábava s hriňovskou muzikou PLAVUCHOVCI.**

VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI NAŠEJ OBCE PRÍLOHA

Grófka Hedviga Asbóthová

13. januára tohto roku uplynulo osemdesiat rokov od chvíle, keď „zvony zvestovali skon jednej vidinskej legendy." Zomrela posledná majiteľka Vidinej veľkomožná pani Hedviga Asbóthová. Do dejín obce sa zapísala významným spôsobom. Zanechala nám kaštieľ a kostol.

Triedenie odpadu – jediná cesta

Dovoľujeme si Vás informovať o dôležitých legislatívnych zmenách (vyhlásené v Zbierke zákonov SR dňa 28.11.2018), ktoré prinášajú:

Zákon č. 329/2018 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov a o zmene a doplnení zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde.

Nariadenie Vlády SR č. 330/2018 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška sadzieb poplatkov za uloženie odpadov a podrobnosti súvisiace s prerozdeľovaním príjmov z poplatkov za uloženie odpadov.

Zmeny v poplatkoch sa týkajú vymedzenia poplatkovej povinnosti, stanovenia výpočtu poplatkov za uloženie odpadov na skládku odpadov a na odkalisko, ako aj ustanovenia Environmentálneho fondu ako subjektu, ktorému prevádzkovatelia skládok odpadov a prevádzkovatelia odkalísk budú odvádzať príjmy z poplatkov. Podstatnou zmenou je, že poplatok za skládkovanie pre obce sa má od roku 2019 do roku 2023 postupne zvyšovať, pričom sa má po novom pri výške poplatkov zobrať do úvahy aj miera vytriedenia odpadu v obci. Kým aktuálne sa za skládkovanie platí fixná suma za tonu odpadu, **po novom obec, ktorá menej separuje, bude mať poplatok podstatne vyšší a zároveň sa postupne tento poplatok bude zvyšovať. Obce, ktoré vytriedia väčšie percento odpadu, majú platiť nižší poplatok, ako tie, ktoré menej dôsledne triedia.**

Položky a sadzby za uloženie zmesového komunálneho odpadu (20 03 01) a objemného odpadu (20 03 07) na skládku odpadov €/t

	Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu	Sadzba za rok v € . t^{-1}		
		2019	2020	2021
1	<10%	17	26	33
2	10-20%	12	24	30
3	20-30%	10	22	27
4	30-40%	8	13	22
5	40-50%	7	12	18
6	50-60%	7	11	15
7	>60%	7	8	11

Obce a mestá, ktoré budú poctivejšie recyklovať, zaplatia menej – nielenže vyprodukujú menej odpadu, ktorý bude treba skládkovať, ale navyše pre ne budú platiť nižšie sadzby.

V obci Vidiná bol zavedený systém separovaného zberu v roku 2008. Za posledné roky sme cielenými krokmi pozitívne naštartovali separovanie v obci. Vďaka zavedeniu množstvového zberu odpadu (tzn. platíme za sudy, nie za počet obyvateľov v domácnosti), venujeme pozornosť separovaniu. Zároveň klesá podiel zmesového komunálneho odpadu - to, čo dávame do kuka sudu. Myslím si, že Vidinčania separujú dobre, ale stále je priestor na zlepšenie.

Názov a množstvo odpadov v r. 2018 v kg

• Papier a lepenka	17 245
• Sklo	25 640
• Viacvrst. komb. mat. na báze lepenky	132
• Šatstvo	1 570
• Textílie	670
• Vyradené zariadenia obsahujúce chlórfluórované uhľovodíky	950
• Vyradené elek. a elekt. zariadenia	3 190
• Plasty	16 800
• Kovy	241
• Biologicky rozložiteľný odpad	58 215
• Zmesový komunálny odpad	224 040
Spolu všetkých vyzbieraných	**348 693**
Spolu všetkých zhodnotených	**124 453**

ÚROVEŇ VYTRIEDENIA KOMUNÁLNEHO ODPADU ZA ROK 2018 V OBCI VIDINÁ: 35,75 %

Na porovnanie okolité obce Tomášovce: 34,73 a Halič: 31,53 %.

V obciach, kde je zavedený množstvový zber odpadu, má Vidiná jedno z najvyšších percent vytriedeného odpadu v okrese. Za rok 2019 bude pravdepodobne úroveň vytriedeného komunálneho odpadu v obci nad 50 %. Podľa nášho vzoru už aj iné obce postupne prechádzajú na množstvový zber odpadu.

Do separovaného odpadu patria okrem papieru, skla, plastov: kovy, biologicky rozložiteľný odpad, textil, elektroodpad.

Drobný elektroodpad môžete nosiť do Materskej školy.

Materská škola sa zapojila do projektu RECYKLOHRY. Je to školský recyklačný program, ktorého cieľom je naučiť deti triediť a recyklovať odpad. Program RECYKLOHRY umožňuje školám získavať na základe zberu veľmi malého elektroodpadu a batérií body, s ktorými sú ďalej spojené odmeny, ktoré môže škôlka čerpať v súlade s pravidlami programu. Drobný elektroodpad je odpad s vonkajším rozmerom najviac 25 cm - varné kanvice, klávesnice a myši od PC, mobilné telefóny, ručné vysávače, malé rádiá, žehličky, batérie do hodín a pod. Ak máte takýto elektroodpad alebo batérie doma, môžete ho doniesť do miestnej Materskej školy prípadne počas úradných hodín na obecný úrad.

Kompostovanie je prírode najbližší spôsob, ako nakladať s organickými zbytkami. Slama, tráva, seno, burina, kvety, lístie, šupky z ovocia a zeleniny a iné zvyšky z kuchyne a záhradky môžu byť mikroorganizmami rozložené a vytvoria kvalitný humus, ktorý je prírodným hnojivom, bohatým na živiny. Pôde tak vrátime to, čo sme pri pestovaní plodín z nej odčerpali. Ušetríme veľké množstvo komunálneho odpadu ukladaného na skládky odpadov a tiež poplatky za odvoz odpadu. Veľké rozmery bioodapdu, ako konáre a pod. ich je možné zbaviť doterajším spôsobom, vyložením pred bránu.

Kovový odpad - Problematickým sa stáva kovový odpad, ktorý občania zvyčajne vykladajú pred svoje nehnuteľnosti. Tento odpad sa nedostáva do štatistických výkazov, nie je teda evidovaný. Občania, ktorí sa chcete zbaviť kovového odpadu, zavolajte na obecný úrad, pracovníci ho prídu vyzdvihnúť.

Čierne skládky - Každý z Vás môže prispieť k zlepšovaniu kvality životného prostredia tým, že sa bude aktívne zaujímať o svoje okolie. Jedným z veľkých problémov slovenskej krajiny sú nelegálne skládky odpadov, často zarastené inváznymi druhmi rastlín. Tzv. divoké (čierne, nelegálne) skládky odpadov, ktoré vytvárajú niektorí občania a firmy sú nielen estetickou škvrnou v krajine, ale predstavujú taktiež potencionálny zdroj znečistenia vody a pôdy.

V obci Vidiná sa snažíme vytvárať také podmienky na separovanie a odovzdávanie odpadu, že ľudia nie sú odkázaní na vytváranie nelegálnych smetísk. Ich odstránenie ide z obecného rozpočtu, tzn. poskladáme sa na to všetci občania Vidinej.

Chcel by som Vás touto cestou poprosiť o to, koľko budeme platiť za odpady závisí od nás samotných občanov. Zvýšením množstva vytriedených zložiek klesne množstvo zmesového odpadu a tým aj náklady na zber a uloženie týchto odpadov na skládku.

Podľa zákona o odpadoch je separácia povinná pre všetkých pôvodcov odpadov, t. j. pre každého z nás. Svojím správaním a životnou filozofiou hromadenie odpadov neustále podporujeme. Mali by sme si vstúpiť do svedomia a zmeniť postoj k nim. Naším krédom by sa malo stať šetrenie výrobkami, rozumné nakupovanie, minimalizácia odpadov, ich separácia a znovu využitie. Triedením odpadu dosiahneme:

- vyseparovaný odpad sa stáva druhotnou surovinou, vracia sa do výroby a znižuje nároky na prírodné zdroje a energiu
- šetria sa surovinové zdroje
- pokles nákladov na zber a likvidáciu tuhého komunálneho odpadu
- zvýšenie kvality životného prostredia

Ďakujem, že spoločne triedime odpad.

Text: Ján Šupica, starosta obce

grófka HEDVIGA ASBÓTHOVÁ

(13.8.1858 – 13.1.1940)

Pani Asbóthová 80-ročná.

Hedviga, rod. Spillmannová s manželom Jánom de Asbóth.

Čo vieme o pani grófke?

13. januára tohto roku uplynulo osemdesiat rokov od chvíle, keď „zvony zvestovali skon jednej vidinskej legendy." Zomrela posledná majiteľka Vidinej veľkomožná pani Hedviga Asbóthová. Do dejín obce sa zapísala významným spôsobom. Zanechala nám kaštieľ a kostol. Čo vieme o jej živote?

Vďaka niektorým obetavým ľuďom sa našiel a preložil do slovenčiny denník – rukopis pani grófky. V podobe spomienok sú zhrnuté udalosti od narodenia až do roku 1925. Pre nás, Vidinčanov sú veľkou vzácnosťou, pamätníkom dejín v období rakúsko-uhorskej monarchie i krátko po nej. Životopis sa opiera o záznamy z denníka, ktorý bol napísaný v roku 1930. V prvej časti je zachytený Hedvigin životný príbeh, v druhej časti spomienky žijúcich Vidinčanov na pani veľkomožnú.

Životopis

Hedviga Asbóthová pochádzala zo starej rakúskej vojenskej rodiny. Narodila sa 13. augusta 1858 ako druhé dieťa zo šiestich v zámku Meyres v dolnom Rakúsku. Na druhý deň pri krste dostala mená Hedviga, Franziska, Emília a Mária. V detstve vyrastala s bratom Alfrédom, ostatní súrodenci zomreli. O ich výchovu a vzdelanie sa starali katechéta, profesor a vychovávateľka. Alfréd študoval na škótskom gymnáziu vo Viedni. Pani grófka spomína: „Boli sme veľmi prísne vedení, museli sme sa veľa učiť a svojim rodičom a vychovávateľom som vďačná za ich prísnu výchovu."

V pätnástich rokoch dostala Hedviga novú vychovávateľku a spolu s ňou aj „vážne a múdre knihy, asketického ducha, jednoduchú zbožnosť a solídne vedomosti." Vtedy sa v nej zrodila úcta k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu. Hlboký dojem zanechalo aj cestovanie po Taliansku v roku 1875. Počas troch mesiacov navštívila s rodinou takmer celú krajinu, vrátane audiencie v Ríme u pápeža Pia IX. Keď mala 19 rokov, jej rodičia „otvorili dom, začali uskutočňovať aj prijímať návštevy a mladá Hedviga začala byť uvádzaná do spoločnosti."

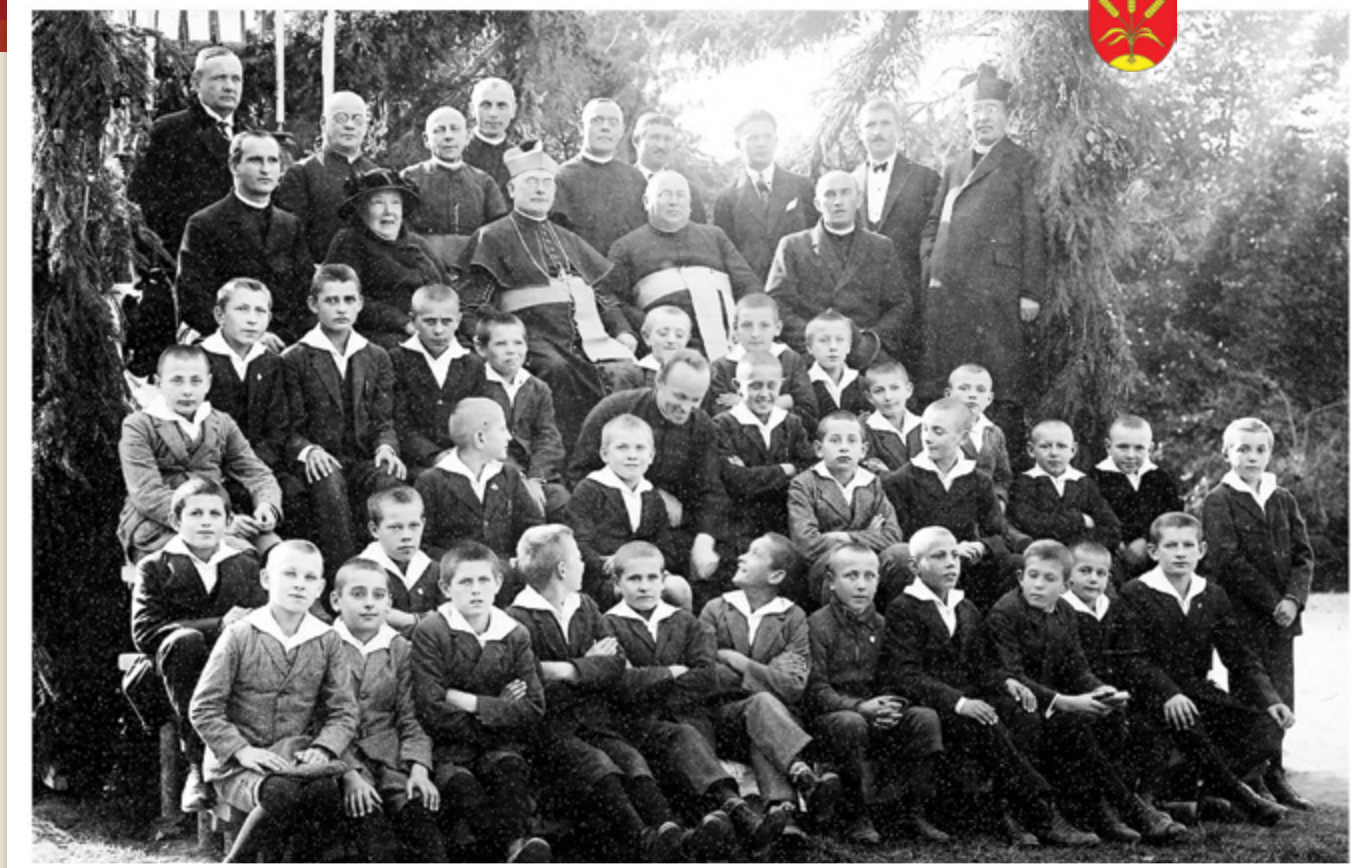
Nasledujúce roky boli vyplnené rušným spoločenským životom – fašiangové plesy, nekonečné spoločenské večery, návštevy divadla, zahraničné výlety a pod. Ale Hedvigu priťahoval nielen svetský ale aj duchovný život. Na prechádzke vyhľadávala kostoly, často sa modlila pred obrazom Božského Srdca a prečítala množstvo literatúry o reholnom živote. Medzi najbližšími priateľkami prevládal názor, že vstúpi do kláštora.

Rozhodnutie pre Vidinú

Na fašiangovom plese roku 1884 vo Viedni spoznala svojho budúceho manžela. Napriek tomu, že bol považovaný za cudzinca (bol Maďar) a aj rodičia Hedvigy boli proti nemu, zobrali sa. Ján a Hedviga mali sobáš 14. 2. 1885 a ešte večer sa vydali na svadobnú cestu po Taliansku. Po čase hľadali usadlosť mimo Viedne a Budapešti, kde by si mohli oddýchnuť. Z ponúkaných nehnuteľností si vybrali Vidinú. Kúpna zmluva bola podpísaná 25. júna 1890, suma bola vyplatená a Asbóthovci sa stali majiteľmi Vidinej.

- *Pani grófka so svojim synovcom grófom Konrádom Noé von Nordberg a jeho manželkou.*

„Tri mesiace trvalo veľké upratovanie, úpravy a rekonštrukcia, lebo interiér kaštieľa bol veľmi zanedbaný."

V období 1894 – 1908 cestovali manželia Asbóthovci skoro každý rok po západnej Európe (päťkrát boli v Ríme na audiencii u pápeža), kúpili, prestavovali a zariaďovali dom v Budíne, pripravovali stavbu kostolíka vo Vidinej, vrátane architekta a vnútorného zariadenia. Vo Vidinej sa zdržiavali len málo. Mali tu svoje služobníctvo, ktoré sa staralo o celé hospodárstvo. Pani veľkomožná krásne vyšívala omšové rúcha a mnohé z nich darovala. Písala listy významným osobnostiam, napr. kardinálom. Často bola chorá a dlhšie sa liečila (Neapol, Švajčiarsko). Pán Asbóth sa dlhé roky pohyboval v najvyšších politických kruhoch. Po roku 1902 skončila jeho kariéra, cítil sa zbytočný a ťažko sa s tým vyrovnával. Nastúpila dlhá cesta utrpenia, ktorá ho sprevádzala až do konca jeho života.

Vízia životného diela

Veľkomožná pani sa po boku svojho manžela poslednýkrát ukázala na jar 1911. Po jeho smrti (28.6. 1911) si obliekla čierne vdovské šaty, ktoré už nechcela nikdy vyzliecť. Bola odhodlaná pokračovať v začatom diele a úspešne ho zavŕšiť, teda dať kostol do užívania, posvätiť ho a odovzdať jeho posvätnému účelu. Predstava pani grófky bola, aby kostol napomáhal „intenzívnemu duchovnému životu a neustálej bohoslužbe ku cti Božského Srdca." Vďaka misionárom Spoločnosti Božieho Slova sa táto vízia pani grófky už takmer sto rokov napĺňa.

Posolstvo pani grófky

Hedviga Asbóthová so svojím mužom vytrvalo bojovali za zrovnoprávnenie cirkevného manželstva (v kostole) a civilného manželstva (na úrade). Nedožili sa toho. U nás tento stav platí v súčasnosti. Keď prešiel zákon o civilnom manželstve v Uhorsku r. 1894 (rozhodli tri hlasy), nastal podobný stav ako za totalitného režimu. Kto chcel mať sobáš v kostole, musel mať najprv na úrade.

Aj keď Asbóthovci boli cudzinci, nebáli sa investovať svoj majetok do Vidinej. A že to s nami Vidinčanmi mysleli vážne, nasvedčuje aj skutočnosť, že kaštieľ nepredali a neodsťahovali sa. Nechali sa tu aj pochovať. Vo svojej vízii sa opierali o Božské Srdce. A to je odkaz pre nás. Jasný a zreteľný ako perla v monštrancii.

text: Marián Jeleň
foto: archív SVD

- *Kaštieľ, 30. roky 20. storočia.*
- *Prví chovanci Misijného domu (9.9.1927).*

SPOMIENKY NA GRÓFKU

DRIENKY. Mala som desať rokov, keď pani grófka zomrela. Vždy, keď bola taká chorá, sedávala vonku pred dverami, v brezovej besiedke povyše kaplnky. Keď tam sedela, ako deti sme k nej mohli chodiť. Chodili sme na drienky. Svetločervené alebo tmavočervené až dočierna. Triasť sme nesmeli, lebo sa hnevala. Len to sme mohli zbierať, čo bolo napadané. Keď videla, že veľa zbierame, kričala na nás: „Už dosť, už dosť!" Ale aj jej sme zaniesli. Zasmiala sa, keď videla, že máme viac ako bola jej predstava. Grófka mala rada drienky. V celej dedine ich nikde nebolo, iba u nej.

OBED V KAŠTIELI. Keď deti išli na prvé sväté prijímanie, doma sa nerobili hostiny ako teraz. Všetky deti išli do kaštieľa. Pani grófka urobila pohostenie: biela káva alebo kakao a pri každej šálke aj buchty s lekvárom, alebo pletenky posypané makom. Keď pani veľkomožná zomrela, ja som veľmi plakala. Pýtali sa ma: „Prečo tak plačeš za pani veľkomožnou?" „Lebo ja pôjdem na prijímanie v máji a ona zomrela už teraz. Už nepôjdem na obed do kaštieľa."

VYŠÍVANIE. Pani grófka bola veľmi chorá. Opatrovala ju Margitka Kojnokove. Spolu

vyšívali omšové rúcha, lebo pani veľkomožná vedela veľmi krásne vyšívať. Jedno rúcho so šípovými ružami mala rozrobené a chýbal nejaký kus na zadný diel. Margitka sa ho pokúšala dokončiť, ale pre chorobu s očami to nestihla. U nej zostalo všetko na šitie. S Očovankou som k nej chodila a šili sme pre miništrantov aj iné veci pre kostol. Ale to všetko bolo z iniciatívy Margitky Kojnokovej.

GRÓFKA A VIDINČANIA. Pani grófka veľa cestovala. Kým bola zdravšia, tak tu vo Vidinej málo bola. Chodili do Budapešti, lebo tam mali dva kaštiele. Zato viem, lebo mojej mamy sestra Zuzka bola komorná pani veľkomožnej. A keď ona písala záznam do denníka, tak nikde tieto slúžky nie sú ani len spomenuté. A to ma veľmi trápilo. Že týchto chudákov nikde nespomínali. A Očovankin otec bol grófkin kočiš. Na bričke ju vozieval do Lučenca. Lebo darmo bol kostol vo Vidinej, nesmeli v ňom omše slúžiť, lebo nebol vysvätený. Keď pán veľkomožný zomrel, vtedy vysvätili kryptu a tam bola za neho sv. omša. Bola to prvá svätá omša v novom kostole. Do kostola v Lučenci chodieval s pani grófkou aj páter Drevek a Linka – néni.

NÁHRDELNÍK. Pani grófka mala veľký perlový náhrdelník. Časom ho predala a len jednu perlu si nechala. Tá perla je ozdobou monštrancie, ktorú aj dnes môžeme v kostolíku obdivovať. Pani grófka sa snažila aj chudobe pomocť, lenže ona sama ostala taká chudobná, že nemala ani na poštové známky. Chodila k Margitke Kojnokovej s listom, aby jej ho odoslala.

Alžbeta Kamenská

EVANJELICI – KATOLÍCI. Mala som šesť rokov, keď sme prišli bývať do Vidinej. Boli sme utečenci z Lučenca v roku 1938, keď to zabrali Maďari. Vidiná bola obliehaná Slovákmi a nás volali „utečenci". Za Kubínyiovcov prijímali vo Vidinej luteránov a keď to kúpili Asbóthovci, tak tí sa preorientovali na katolíkov. Grófka bola horlivá katolíčka, tak ona prijímala na veľkostatok len katolíkov.

DETSKÉ ŠIBALSTVÁ. Pamätám sa, ako pani grófka mala vchod urobený osobitne na dolnom rohu kaštieľa od Zvolenskej ulice, ako sa vchádza do ľavého krídla. Ten vchod bol drevený s rozšírenou strieškou. Tam bol taký balkónik, nie vysoký, s dvomi schodmi. Tu v kresle celé dni v lete sedávala a pozorovala každodenný ruch. Dodnes sú tam dva stromy drienok. Nám deťom boli ohromne vzácne. Boli sme drzé ako osy. Ona sedela v kresle a my sme drzo išli na tie drienky. S palicou kričala a my sme vedeli, že nás nechytí. Ale nebola ona zlomyseľná. My sme si natrhali, natrhali a ušli.

ZÁŽITOK PRE DETI. Keď bolo prvé sväté prijímanie, po omši išli všetky deti s rodičmi do kláštora. Na dvore na pravej strane bol veľký rozložený platan. Pod ním krásne prestretý stôl pripravený pre deti. Všetky deti, ktoré boli na prijímaní slávnostne usadili za stôl. Dostali bielu kávu a radostník (hrozienkový koláč). My sme sa veľmi na to tešili. Takí sme boli poctení, že nás tam prizvali. Bol to zážitok na celý život.

Z MLYNA DO KAŠTIEĽA. ŽIVOTNÝ PRÍBEH LINKY – NÉNI. Pani veľkomožná bola veľkodušná osoba. Voči svojim zamestnancom nebola skúpa. Deti ona nemala, tak si to mohla dovoliť. Napr., mala mladého kočiša, ktorý si našiel frajerku z Kalinova, mlynárovu dcéru. Lenže tí ju nechceli vydať, že je to len pánsky kočiš. A ona napriek tomu sa zaňho vydala.

Ale čo sa nestalo? Tento mladý muž tragicky zahynul. Ostala jedna dcérka a žena. Pani veľkomožná ju zamestnala ako svoju chyžnú a postavila jej dom. Bolo to zo zbytkov materiálu, keď stavali kostol. Dcéra sa veľmi dobre učila. Za prvej republiky vychodila základnú školu v Lučenci a grófka ju dala študovať do učiteľského ústavu v Budapešti. Financovala to pani veľkomožná. Keď sa stala učiteľkou, išla učiť do nejakej dediny na Gemeri. Tam sa zoznámila s mladým notárom Nogem. Zobrali sa. On dostal miesto

- *Chovanci na dvore Misijného domu v čase prestávky počas vyučovania. Medzi nimi aj p. grófka, ktorá sa s nimi rada fotila, pretože nemala vlastné deti. 30. roky 20. storočia.*

v malom seminári (vo vidinskom kaštieli). Boli tu gymnazisti od primy po kvartu a nemali dosť profesorov. Ona sa vrátila domov a bývali u jej mamy. Za čas učil ako profesor v kláštore, ale potom za Slovenského štátu sa prihlásil do armády. Stal sa dôstojníkom z povolania. Odišli bývať do Ružomberka, ale ako deti chodievali ku starkej – najmladšia Hanka (odpísala na stretnutie rodákov vo Vidinej v roku 2015), najstaršia Magda a Julo, známy literárny kritik.

Emília Nociarová

Svadobné šaty. Pani grófku si nepamätám. Zomrela dva roky predtým, než som sa narodila. Ale spomínali druhí, že keď už bol postavený kostol, tak ona sedela pri vchode a každý jej bozkal ruku. Za to, že postavila ten kostol. Ja si na to pamätám, keď sme ako dievčatá mohli chodiť do Misijného

- *Oberačka v Almáši – veľkom jabloňovom sade pod kostolom. Na fotografii p. grófka uprostred chovancov Misijného domu. 30. roky 20. storočia.*

- *Štvorzáprah. Na bričke vpredu kočiš Palibáči Helenčík, druhým môže byť p. Mičuda. Vzadu v čiernych šatách p. grófka.*

domu, keď už frátri boli preč. Keď ich prišli zobrať z kláštora, boli tam už len štyria. Dvaja kňazi a dvaja rehoľní bratia. Ostatných už predtým dali do Nitry. Ten rok sme mohli chodiť do dvora. A Linka – néni nás zavolala a ukázala nám v takej veľkej dlhej krabici, že toto sú Ašbótkine svadobné šaty.

Helena Paučová, rod. Kmeťová

Polievka pre pocestných. Mal som pätnásť rokov, keď grófka zomrela. V Misijnom dome sa varilo. Od rána do večera. Kto prišiel, tomu dali polievku.

Ján Macko - Petian

Výbava pre kostol

Hedviga Asbóthová veľmi starostlivo vyberala zariadenie pre kostol. Rozprávala sa s mnohými osobnosťami a nechala si aj poradiť. Oltár a chór videl hotové aj pán Asbóth. Po jeho smrti objednala lavice u Zanettiho z Vincenzy. Spovednicu, luster, krstiteľnicu z bronzu a mramoru aj ambón z Benátok. Organ vyrobila firma Rieger v Jägerndorfe. Od Baunerta, vynikajúceho zlatníka z Viedne pochádzajú: bronzové svietniky po stranách oltára, bronzové svietniky pre kryptu, strieborné, v ohni pozlátené kalichy, monštrancia, kadidlo a večné svetlo zo striebra.

Veľká časť omšových rúch, bielizeň a pod. bola zhotovená u barónky Dory Pereiry, v jej dobročinnom ústave pre chudobné ženy. Zo svadobných šiat pani grófky bol ušitý ornát, pluviál, vélum a podušky na oltáre.

Kvitnúce hospodárstvo

V rokoch 1933 až 1939 mala Vidiná asi 700 obyvateľov. Podmienky pre život boli veľmi ťažké. Misijný dom bojoval s nedostatkom príjmov. Situácia sa zlepšila predajom časti pôdy. Zo získaných peňazí sa nakúpili hospodárske zvieratá, stroje, vozy a pod. Najlepší hospodársky rozkvet dosiahla Vidiná v rokoch 1939 – 1942.

Polia na okolí obhospodarovalo stredisko na Bolontove. Patrilo pani grófke. Boli tam domy na bývanie, prístrešky pre stroje a vozy, stodoly, maštale a chlievy pre kravy, kone a ošípané. Čo sa týka potravín, Misijný dom bol sebestačný. Mali všetko. V kaštieli boli včely, sliepky i vlastná pekáreň. Z Bolontova dostávali mäso, mlieko a zemiaky. Kuchyňu mali na starosti ženy. Keď tam bolo niekedy aj 80 ľudí, tak domáci si pozývali ženy z dediny, aby im prišli pomáhať. Rehoľní bratia ovládali rôzne remeslá. Brat Dominik bol kováč (deti často za ním chodievali a on bol k nim vždy veľmi milý), brat Gregor bol tesár. Veľmi známa bola stolárska dielňa, v ktorej sa zhotovovali aj kulisy pre divadlo.

V kaštieli bolo aj záhradníctvo. Mali tam veľký sortiment kvetov. Bolo to zásluhou pani grófky. Bezplatne zabezpečovalo kvetinovú výzdobu kostola. Robili ju dievčatá podľa rozpisu týždenných služieb. Znamenitým záhradníkom bol brat Róchus, ktorého si grófka priniesla z Rakúska. Pri ňom sa vyučil aj Jožko Vojtek, ktorý sa potom dlhé roky staral o park. Okrem kvetín pestovali aj zeleninu. Bežnú aj vzácnu. Obľúbenou lahôdkou boli karfiol a špargľa, ktoré v tom čase v našich obchodoch ani nepoznali. Medzi ľuďmi pretrvávali veľmi dobré vzťahy, lebo sa navzájom rešpektovali.

text: z rozprávania E. Nociarovej a H. Paučovej spracoval Marián Jeleň

ZLATO, STRIEBRO A BRONZ

Málokto vie, že Vidiná úspešne prezentovala svoje poľno-produkty na poľnohospodárskej výstave v septembri roku 1902 v Bratislave. Ján Asbóth zavolal z Viedne svojho tapetára, aby mu pomohol pri inštalácii stánku a pani grófka zostala vo Vidinej, aby dohliadla na všetky veci súvisiace s výstavou. Potom aj ona odcestovala do Bratislavy.

V *Spomienkach* na str. 56 sa píše:

„Veľkovojvoda Friedrich otvoril výstavu a zastavil sa aj pri našom stánku. Vyhrali sme zlatú medailu za poľnohospodárstvo, striebornú za rôzne produkty a bronzovú za naše hrozno, čo nás zvlášť tešilo, nakoľko nemôžeme konkurovať takej vinárskej oblasti ako je Bratislava.“

NEOBYČAJNÝ VIANOČNÝ KONCERT

Prečo slávime Vianoce? „To je očiam neviditeľné." Prostredníctvom hudby prinášajú vieru, nádej, lásku. Maroš spieval a manželka Saška rozprávala. Žijú jeden pre druhého. Dvaja ľudia, ktorí to nechcú vzdať, ale musia kráčať ďalej.

V sobotu večer 28. decembra 2019 sa v kostolíku Božského Srdca vo Vidinej uskutočnil vianočný koncert. Nebol to obyčajný koncert. Bolo to vyznanie Maroša a Sašky Bangovcov. Piesne zneli krásne, príjemne, upokojujúco. Sprievodné slovo bolo emotívne silné a úprimné. Prenikalo hlboko do nášho vnútra.

Maroš Bango je od narodenia nevidiaci. Ale obdarený inými darmi. Na jeho cestách ho sprevádzajú manželka Saška, ktorá je zároveň aj manažérkou a asistenti Marek a Edita. **Saška Bangová** bola do svojich sedemnástich rokov dieťa ako hociktoré iné. Život jej zmenila autonehoda, po ktorej začala strácať zrak, až úplne oslepla. Spoločný osud pomohol obom nájsť cestu k sebe, aby sa nakoniec zobrali. Mali dcérku, ktorá od začiatku musela tuho bojovať o svoj život. Keď sa zdalo, že najväčšie zdravotné problémy pominuli, prišiel nečakaný úder a svoj najcennejší poklad stratili.

Z ulice do prezidentského paláca

Jedného dňa, na začiatku speváckej kariéry, povedala Saška svojmu utrápenému mužovi: *„Choď spievať na ulicu do Viedne."* Maroš zobral gitaru, bielu paličku a hoci nevedel ani slovo nemecky, pobral sa tam sám. Neskôr sa pridala aj Saška a ďalší nevidiaci kamarát. Spievali ľudovky a vôbec sa za to nehanbili. Bolo sa treba uživiť aj postarať o seba. Ľudia nimi buď opovrhovali, alebo ich obdivovali. Boli aj žobráci aj umelci. Ten pocit im ostal navždy. Ale oni to aj tak nevzdali. Na Slovensku začali robiť benefičné koncerty, výchovné programy pre deti, mládež a nevidiacich, usporiadali niekoľko plesov, pobyty pre rodiny s deťmi, pomáhali s kúpou zdravotníckych pomôcok.

V roku 2009 si povedali: *„Skúsime Maroša zviditeľniť."* Lebo veľa ľudí vravelo, že má úžasný obrovský talent. Možno si niektorí pamätáte na *Modré z neba,* v ktorom mu Saška vysnívala stretnutie s Petrom Dvorským. A keď maestro povedal, že Maroš je výnimočný, má absolútny sluch a treba ho ďalej rozvíjať, tak začali krok za krokom pracovať na repertoári. Postupne precestovali veľa kútov nášho Slovenska. Boli v 15 krajinách sveta. Spievali v Národnom divadle, v Stavovskom divadle v Prahe, v prezidentskom paláci, na veľvyslanectvách vo Washingtone, Ottawe, Moskve, americkým Slovákom v New Yorku, Chicagu atď. Vystupovali aj na takých miestach ako sú väznice, za dva roky boli v desiatich. Spievali pre bezdomovcov, v liečebniach pre alkoholovo a drogovo závislých. Maroš Bango sa počas svojej 10-ročnej kariéry naučil viac ako 300 piesní v 12 jazykoch, hrá na štyroch hudobných nástrojoch a naspieval 8 cédečiek.

Slová na záver

Manželia Bangovci žijú spolu 27 rokov. Nikdy v živote sa nevideli, napriek tomu sa majú úžasne radi. Obdarovali nás nádherným spevom a zaujímavým svedectvom svojho života. Napriek mnohým prekážkam mali v živote veľké šťastie. Robia to, čo ich baví, teší, napĺňa a ešte aj živí. Výťažok z predaja CD venujú na pomoc tým, ktorí nemali také šťastie ako oni. Lebo: „Život je krátky, ale krásny. To, čo do života dáte, to od neho dostanete. A preto teda, stojí za to žiť."

text: Marián Jeleň
foto: Eugen Mikuláš

VIANOCE 2019
Posolstvo Vianoc

Posolstvo Vianoc je kultúrny program zostavený z vianočnej poézie, piesní, kolied a vinšov. Aj napriek nepriaznivému dažďivému počasiu sme v Kultúrnom dome v sobotu, 21. decembra 2019 videli vystúpenie domácich súborov: Vidovenky, Škorec, Konôpka. Predstavili sa aj mladé speváčky a hudobníci Smile Band, náš najmladší heligonkár Matúško Pauer, deti z materskej školy a Klub dôchodcov.

Aké bolo to posledné „Posolstvo?" Bolo to stretnutie ľudí s mnohými želaniami. Najčastejšie si priali, aby blížiace sa sviatky boli šťastné a veselé. Aby sa človek v kolotoči pracovných povinností zastavil a urobil si pohodu. Pre mladých zábava, pre starších čas spomienok. Na zvyky pri štedrovečernom stole - oblátky, rozkrojené jabĺčko, spevy pod oknom...

Posolstvo Vianoc je tradícia spojená s folklórom. Deti zo škôlky spievali, aké sú Vianoce s cencúľom na nose. Recitovali básničky o snehuliakovi, o Vianociach pred dverami a iné. DFS Konôpka nám niekoľkými piesňami pripomenul bezstarostné detstvo a radosť z pohybu. FS Škorec koledou privítal narodeného Ježiška. Aj malí pastieri v teplých kožúškoch sa išli pokloniť Ježiškovi a priniesli mu dary. Na záver nás veľmi potešil vinš nášho „majstra básnika" Jána Tokára:

Vidinský vianočný vinš

By v našej obci bolo šťastia, ako maku v makovici,
človek človeka si vážil a mal lásku v srdci,
susedia si boli blízki a nehrmeli medzi nimi blesky,
by nerobili si priecky, aby dobre im niesli sliepky,
by kravičky im dojili len biele mliečko,
každý Vidinčan na správnom mieste mal srdiečko,
náš starosta by nemal inej starosti,
len slniečko by svietilo v našej obci.
Šťastné a veselé Vianočné sviatky, v novom roku,
nech idú roky spiatky, nech vráti sa mladosti trošíčka,
len, to vám prajem, hoc len sen, viac nemôžem.

Ján Tokár - Oravský

Solidarita, schopnosť podeliť sa a podať pomocnú ruku robia Vianoce ešte krajšími. Počas podujatia sa uskutočnila zbierka na pomoc ľuďom, ktorí prišli o svoje domovy i priateľov (tragická nehoda v Prešove). Vyzbieralo sa 250 EUR. Všetkým darcom ďakujeme.

text: Marián Jeleň

Vidinské noviny - občasník. Vydáva Obecný úrad vo Vidinej, zdarma. Zaregistrované na MK SR pod číslom EV 2435/08, číslo:ISSN 1339-5327. IČO: 00649031. DIČ: 2021178852. Adresa vydavateľa: Športová č. 1, 985 59 Vidiná. Telefón: 047/4370102. Fax: 047/4511524. E-mail: vidinskenoviny@azet.sk. Web: www.vidina.sk Komisia pre tvorbu a vydávanie Vidinských novín: Ing. Marián Jeleň, predseda, Mgr. art. Miroslav Janšto, Bc. Anna Jeleňová, Ing. Ivana Rubintová, Mgr. Eva Vilhanová. Distribúcia do domácností obce Vidiná. Tlač: RENO. Grafika: Mgr. art. Peter Kollár. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

KULTÚRNE PODUJATIA OBCE VIDINÁ

FEBRUÁR

8. 2. Fašiangy vo Vidinej – karneval, ochutnávka zabíjačkových špecialít, večerná zábava

MAREC

13. 3. Literárna beseda

APRÍL

3. 4. Detské divadlo Polepetko

19. 4. Uvítanie narodených Vidinčanov do života

MÁJ

3. 5. Folklórny festival Vidinský krpec, stavanie mája

10. 5. Deň matiek vo Vidinej

30. 5. Deň detí, váľanie mája

JÚN

14. 6. Rodinný piknik v parku pri kaštieli, hry a súťaže pre deti

26. 6. Hviezdny podvečer – venovaný deťom a mladým, nočné pozorovanie hviezdnej oblohy s odborným výkladom

AUGUST

29. 8. Rozlúčka s letom – celodenný kultúrny program

DIVADIELKO V MATERSKEJ ŠKOLE

Veľmi zaujímavé a krásne dopoludnie sme zažili vo štvrtok 16. 1. 2020. Do našej materskej školy zavítalo očakávané bábkové divadlo Lienka s rozprávkou „O pyšnej Dorotke“, rozmaznanej kráľovskej dcére, ktorá si nevážila vecí ani ľudí. Na želanie kráľa jej peklo malo dať lekciu správania a celý rok v ňom slúžila. Prevychovanú princeznú nakoniec zobral chudobný Matej a ako skoro každá z rozprávok, aj táto mala dobrý koniec – konala sa svadba. Všetci s napätím – a pri častiach s čertíkom s malou dušičkou – sledovali dej rozprávky.

Predstavenie bolo veľmi podnetné – malebné kulisy, rekvizity, plné originálnych pesničiek a vedomostných hádaniek. Na vyzvanie bábkarov sa deti s radosťou zapájali. Bolo to veľmi poučné a milé.

Na záver si deti mohli bábky zo spomínanej rozprávky “pochytať“. Boli ozaj originálne – vyrobené z lipového dreva a veľké až 80 cm. Bábkové predstavenie sa deťom veľmi páčilo.

BESEDA S POĽOVNÍKOM

V rámci tematického týždňa „Zvieratká v lese“ sme do materskej školy pozvali horára – poľovníka, pána Bc. Štefana Stieranku, aby deťom priblížil poznatky o prírode, o živote a správaní sa zvierat a o starostlivosti o ne v zimnom období. To nebolo všetko. Spoločne prostredníctvom obrázka priraďovali jedlo pre zvieratká. Obrázky si neskôr vymaľovali. Bolo to poučné. Ochotne odpovedal na ďalšie zvedavé otázky detí. Okrem toho ako pomôcku priniesol ukázať aj vlastné trofeje – parohy jeleňa, daniela, srnca, kly diviaka, ktoré si smeli deti chytiť.

Na záver sme pánovi horárovi poďakovali za pekne strávené dopoludnie.

Text: Renáta Melicherová
Foto: Pamela Mária Urbančoková

Park sa dočká obnovy

Spoločným úsilím obce Vidiná a Spoločnosťou Božieho Slova sa nám podarilo získať finančné prostriedky z grantového systému Obnov si svoj dom MK SR na projektovú dokumentáciu Revitalizácie parku pri kaštieli ,ktorého výsledkom bude bezpečné sprístupnenie časti parku aj pre verejnosť.

Obnova parkovej zelene zahŕňa úpravu a revitalizáciu existujúcich porastov drevín i návrh nových výsadieb. Samotnej štúdii predchádzalo dôkladné zmapovanie stavu jednotlivých porastov. Silne poškodené stromy musia byť odstránené z dôvodu bezpečnosti prevádzky. Nové výsadby budú tvoriť listnaté stromy, ktoré svojimi korunami vytvoria príjemný tieň. Obnoví sa alej popri potoku. V parku je navrhnutá aj časť s lúčnym trávnikom, ktorá pripomenie prírode blízke spoločenstvo.

Mobiliár a oplotenie budú doplnené v tejto časti pre návštevníkov a zároveň pre nenápadné oddelenie užívateľov kaštieľa. V rámci parku bude doplnený mobiliár v okolí chodníka s možnosťou posedenia a vytvorenia výchovných či vzdelávacích stání pre návštevníkov. Pre navrhované chodníky bude vybudovaný vstup pomocou brány a bránky z Ružovej a Klementisovej ulice. V rámci vegetačného pokoja bude realizované schválené prečistenie parku od náletových a poškodených porastov.

M. Janšto, Štúdia revitalizácie parku Vidiná-Júlia Straňáková

